

d'n zeumer

Heemkunde Vereniging

1988-3

**MAAS
EN
SWALMDAL**

Beesel/Reuver/Belfeld/Swalmen

Postbus 4643
5953 ZG Reuver

Inhoud

- blz. 53 Inhoud.
- blz. 54 Van de redactie.

PROGRAMMA

- blz. 55 Jaarprogramma rest 1988.
- blz. 68 Programma archeologie tweede helft 1988.

HEEMKUNDIG ALLERLEI

- blz. 56 Geslaagde open monumentendag 1988.
- blz. 56 Excursie Heusden en Loevestein.
- blz. 57 Bij de voorkant.
- blz. 58 Het nieuwe jaarboek is uit.
- blz. 60 Bakhei's kapel opgeknapt.
- blz. 61 Oproep uit Duitsland.

HISTORIE

- blz. 62 De dorre dennetakken uit de "Zjwamerböös".

ARCHEOLOGIE

- blz. 64 Vondstmeldingen.
- blz. 68 Programma archeologie tweede helft 1988.
- blz. 69 Muntvondst te Reuver.
- blz. 70 Een vuistbijl uit Swalmen.

GENEALOGIE

- blz. 74 Beperkte lijst van Schouten en Schepenen te Beesel en Belfeld.

Van de redactie

Infoblad Maas- en Swalmdal, 6de jaargang, nummer 1.
En tevens: D'N ZEUMER, 1988 nummer 3.

Op onze oproep in jaargang 1983 nummer 2 kregen we geen enkele reactie voor een naam voor ons blad. Ook de vraag naar uw mening over het voorstel 'Sjprunkskes' als naam bleef onbeantwoord. Hieruit konden we twee dingen concluderen: óf men is tevreden met een blad zonder naam, óf het maakt de meeste leden niets uit of het verenigingsblad een naam heeft, en zo ja, hoe deze moet luiden. Omdat we vanaf het begin van dit blad hebben gemeend dat er een naam moest komen (anders hadden we de eerste oproep tenslotte niet gedaan) hebben we de knoop met ingang van deze zesde jaargang toch maar doorgehakt. Is het misschien ook omdat we er van uitgaan dat we ook ditmaal geen reacties zullen krijgen?

D'N ZEUMER. Hoe komen we aan deze naam, en waarom niet gekozen voor Sjprunkskes? Om met de tweede vraag te beginnen: het woord oogde niet mooi op de voorkant naar ons idee, misschien door de vele medeklinkers (sjpr en nksk) achter elkaar.

We menen echter in D'N ZEUMER een goed alternatief te hebben gevonden. Zeker de "oudere garde" (nou ja, wat heet oud) kan zich de tijd van het "zeumeren" nog zeker herinneren: samen het veld op, kijken wat er is overgebleven. Doen we eigenlijk als vereniging niet precies hetzelfde? Bij elkaar sprokkelen? Vergaren?

Het recht om d'n zeumer bij de mensen op te halen was tot in de vorige eeuw voorbehouden aan de koster, die vaak tevens schoolmeester was. Zodoende leverde iedereen een bijdrage aan het onderhoud van kerkonderhoud en onderwijs. Net zoals we blijven hopen dat U als lid een bijdrage zult leveren aan ons verenigingsblad.

Tot donderdag 17 november krijgt u alle gelegenheid om een stukje bij elkaar te zeumeren. Succes!

de Redactie.

Programma

De rest van het programma 1988 ziet er (onder voorbehoud) als volgt uit:

21 oktober: lezing met dia's over oude kinderboeken (1880-1940) door H. Verhoeven, onder de titel "Heemkunde en oude kinderboeken". Aanvang 20.00 uur in jeugdhuis Gevaren, Gevaren 1, te Swalmen. I.s.m. met MHVS.

4 november: Kunst of Kitsch. Meegebracht antiek wordt getaxeerd door experte Ria Janssen- van Horick. Ook enkele 'eigen experts' zullen aanwezig zijn om bijvoorbeeld oudheidkundige vondsten te determineren. Denk bij voorbeeld aan naaldwerken, munten, keukengerei, meubels, kleding, aardewerk, boeken, boerengereedschap en noem maar op. Aanvang 20.00 uur (onder voorbehoud; raadpleeg de persberichten) in de Harmoniezaal te Swalmen.

21 december: Kunst en cultuur in het Noordlimburgse Maasdal. Drs. Jos Schattorjé, conservator van het Goltziusmuseum te Venlo, laat ons kennis maken met de grote diversiteit aan kunstwerken van hout, steen, edelmetaal en op papier en schildersdoek. Aan de hand van dia's behandelt hij diverse stijlperiodes vanaf de middeleeuwen tot rond 1900. Aanvang 20.00 uur in gemeenschapshuis De Schakel te Reuver.

De Volksuniversiteit Venlo e.o. verzorgt tussen 24 oktober en 9 januari een vijftal heemkunde dia-voordrachten, met als spreker dhr. H.Salden uit Venlo. Deze worden gegeven in basisschool Den Roover te Reuver. Nadere inlichtingen V.U. Venlo e.o.: 077-515281.

Heemkundig allerlei

GESLAAGDE OPEN MONUMENTENDAG 1988

Was de opkomst voor de Open Monumentendag voor Beesel vorig jaar op z'n best 'bescheiden' te noemen, dit jaar was de belangstelling uitstekend te noemen. De drie hoofdattracties Nieuwenbroek, de Grauwe Beer en de Klerkenhof ontvingen waarschijnlijk tussen de 500 en 600 bezoekers. We mogen dan ook van een succes spreken. De wandeling in Beesel kende slechts een handvol deelnemers die met name gecharmeerd waren van de kerkelijke kunstschaten van de St.-Gertrudiskerk. Meer belangstelling had de wandeling rond Ronckenstein en aan de latere reacties in Beesel te oordelen was ook deze rondgang voor velen een openbaring. Het bezoek aan de ateliers van de kunstenaars Tiny Vallen, Har Scheffer en Joep Nicolas werd erg gewaardeerd, hetgeens nogmaals bevestigd dat heden en verleden prima samen kunnen gaan.

De organisatie kan overigens nog man- en vrouwkracht gebruiken, met name voor het toezicht bij de opengestelde panden, zodat dit niet geheel voor rekening van de eigenaars c.q. bewoners hoeft te komen. U kunt zich hiervoor opgeven bij de programma-commissie of bij een van de bestuursleden.

EXCURSIE HEUSDEN EN LOEVESTEIN

Hoewel er nog enkele plaatsen vrij waren in de bus, kon de excursie naar Heusden en Loevestein ditmaal wel doorgaan. Het druilerige weer weerhield de deelnemers er niet van om een wandeling op de stadswallen van Heusden te maken in het kielzog van dhr. Salden. Na het versterken van de inwendige mens arriveerde de bus precies op schema bij slot Loevestein, dat zijn naam ontleent aan Dirk Loef van Horn. Na de rondleiding door het kasteel en de bezichtiging van de tentoonstelling werd een afsluitend bezoek gebracht aan het stadje Woudrichem, aan de overzijde van de afgedamde Maas.

BIJ DE VOORKANT

De Schroefstraat in Swalmen kan waarschijnlijk tot de oudste straatnamen van Swalmen gerekend worden. In de stichtingsbrief uit 1376 waarbij Werner van Swalmen de Carthuis stichtte wordt onder andere een "pachtos census sibi debita in loco dicto op den scroven ten cleenen Swaelmen" geschonken.

Het Middelnederlands Woordenboek geeft eigenlijk geen goede betekenis van dit scroven, of hiermee zou het draaiende karakter van de Swalm bedoeld moeten worden. Gezien de naam Swalm (= kolk) is dit natuurlijk niet uitgesloten.

Een concrete aanwijzing voor de benaming vinden we mogelijk in 1680, dus ruim drie eeuwen later, in een nalatenschap van Christoffel Schenck van Nideggen. Behalve o.a. de boerderij Boeckes Dries en diverse andere goederen liet hij tevens "eene schorff off loijmeulen" na. Een gelijksoortige naam vinden we in de benaming Schrofsmühle nabij Wegberg. De verplaatsing van de 'r' in beide woorden laat zich taalkundig verklaren. Als parallellen kennen we 'bernen' naast 'brennen' en 'dreschen' naast 'dorsen'. Voorzichtigheid blijft echter geboden.

Bij de Nieuwenhof hoorde ook een molen. Tegen 1589 was deze in gebruik als vlasmolen. Op een kaart uit 1741 (zie jaarboek 1987 blz. 102) zijn in de nabijheid van de Naborch drie molen afgebeeld: een "ouste affgebrocken loijmoelen", een oude oliemolen die in gebruik is genomen als korenmolen, en een oude looimolen die op dat moment wordt gebruikt als oliemolen. Beide laatste molens tonen aan dat nieuwe bestemmingen niet ongebruikelijk waren.

Of de benaming "op de Schroef" teruggaat op een oude looimolen dan wel op de gesteldheid van het terrein (namelijk de bedding van de Swalm) zal waarschijnlijk voorlopig een vraag blijven.

Loe Giesen.

Het nieuwe jaarboek is uit!!!

Afgelopen donderdag 23 juni werd in de Rozerie van hotel Graeterhof in Boukoul het nieuwe jaarboek van Heemkunde Vereniging Maas- en Swalmdal gepresenteerd. Het eerste exemplaar van deel 7 (1987) werd door voorzitter W. Luys aangeboden aan drs. H. Stoepker uit Amersfoort, provinciaal archeoloog voor Limburg. Ook burgemeester Boots van de gastgemeente Swalmen en burgemeester Peters van Belfeld kregen een exemplaar overhandigd, terwijl wethouder Verdonck namens de gemeente Beesel het nieuwe boek aannam.

In zijn openingswoord schetste Luys wederom de vele activiteiten van de vereniging in het afgelopen jaar, alsook de vele bedreigingen die er in de drie genoemde gemeentes op het gebied van heemkunde voorvielen (o.a. de sloop van het Beelenhuis, de uitbreiding van de Lommerbergen en de bouw van een bedrijfshal boven op de beschermde landweer in Swalmen).

In het nieuwe jaarboek vond Luys het goed uitkomen dat de omslag in de aktuele kleur oranje was gedrukt; immers, alles is momenteel oranje wat de klok slaat....

Drs. Stoepker prees het nieuwe jaarboek en vond het een gedegen en verantwoorde uitgave. „Ik heb hoge achting voor de redaktie, die telkenjare zulk een boekwerk kan uitbrengen met een grote verscheidenheid aan onderwerpen”, aldus Stoepker die vooral de archeologische artikelen aansprak. „Het feit dat de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek zich zo bewust is van het interessante Maas- en Swalmdalgebied, is vooral te danken aan de archeologische werkgroep van de heemkundevereniging. Het gebied Belfeld-Beesel-Swalmen heeft in Limburg dan ook de meest beschermde archeologische monumenten.”

Stoepker pleitte tevens om juist de aanwezigheid van zoveel monumenten toeristisch toegankelijk te maken, bijvoorbeeld via een toeristische archeologische fiets- of wandelroute langs diverse rekonstrukties. „De belangstelling is er”, zo liet hij weten „en economisch levert het zeer zeker rendement op. De vele voorbeelden elders spreken voor zich!”

Ook deelde Stoepker mee, dat Rijkswaterstaat de R.O.B. opdracht heeft gegeven om elke meter grond, waar de nieuwe R-73 wordt aangelegd, precies te onderzoeken. Een gebied van 80 kilometer lengte (van Boxmeer tot Maasbracht) waarin zo nodig alle bedreigde archeologische vondsten veilig gesteld kunnen worden. „Het wordt een uniek projekt, dat nog nooit in zo'n grote omvang in Nederland plaats vond!” Stoepker hoopte over enkele jaren een boek te kunnen publiceren, getiteld: „De langste opgraving van Nederland”. De avond werd besloten met een dialekttoespraak van dhr. P. Bloemen en een dia-klankbeeld over de gemeente Beesel, gemaakt in de jaren '73-'75. De opkomst van de leden en genodigden viel ietwat tegen, maar dit was waarschijnlijk te wijten aan de „Oranje-roes”. De inteken-aktie op het nieuwe jaarboek slaagde buiten verwachting goed; iedereen krijgt op korte termijn het „Oranje-boekje” thuis bezorgd. Verder is het te koop op de bekende verkooppunten in Belfeld, Reuver, Beesel en Swalmen.

(Ons Weekblad)

PROGRAMMA VOLKSUNIVERSITEIT VENLO e.o. (tel. 077-515281)

Heemkunde dia-voordrachten

- 12 okt. De grafelijke familie van Hoensbroek en haar huizen
- 9 nov. Zuid-Limburg: Land van mergel en wijngaardslakken
- 23 nov. Noord-Limburg: Vennen en aspergeland
- 7 dec. Kerkinrichting, heiligenverering en volksgeneeskunde aan de hand van Maaslands beeldhouw-werk rond 1500
- 11 jan. St.-Martinus in geschiedenis, legende en folklore

Excursies

- 12 nov. Amsterdam
- 11 maart Antwerpen
- 8 april Düsseldorf

Plaats: **VENLO** Goltziusmuseum

Start: zie boven

De dia-voordrachten zijn steeds op de woensdagen van 20.00-22.00 uur.

Docent: dhr. Salden

Prijs: f 40,-

Prijs excursies nog nader te bepalen.

Cursusnr. 308

Heemkunde dia-voordrachten

- 24 okt. Kasteel Hillenrade en zijn bewoners
- 7 nov. Het graafschap Horn
- 21 nov. Noord-Limburg: Vennen en aspergeland
- 12 dec. Kerkinrichting, heiligenverering en volksgeneeskunde aan de hand van Maaslandse beeldhouw-kunst rond 1500
- 9 jan. Oude plannen en huidige (kanaal-)verbindingen in het land van Rijn, Maas en Schelde

Plaats: **REUVER** Basisschool den Roover

Start: zie boven

De dia-voordrachten zijn steeds op de maandagavonden van 20.00-22.00 uur.

Docent: dhr. Salden

Prijs: f 40,-

Cursusnr. 310

BAKHEI'S KAPEL OPGEKNAPT

Bijna 200 gelovigen waren op zondag 6 augustus verzameld bij de kapel van O.L.V. van het H.Hart op de Beeselse Bakhei om hier tijdens een mis onder een stralend blauwe hemel de afsluiting van het Maria-jaar bij te wonen. In verband met het draaksteken was deze afsluiting voor Beesel een week eerder dan op andere plaatsen. In de maanden voorafgaand aan de nieuwe inzegening en ingebruikname door pastoor Debets is de kapel door de Werkgroep Kruisen en Kapellen van onze vereniging ingrijpend opgeknapt, zoals bijgaande foto illustreert.

OPROEP UIT DUITSLAND

Onze secretaris Henri Smeets ontving van Herrn Karl-Heinz Ihl het volgende verzoek:

Über die Wassermühlen an der Swalm in und um Swalmen hätte ich gerne noch mehr gewusst, wer kann mir hier mit Unterlagen dienen?

Auf der zweiteiligen Niederungsmotte zu Bremt saszen die Herren von Bremt. Sie bauten ihre Burg im Laufe der Jahrhunderte aus. Im Ehevertrag vom 9.8.1553 des Otto von Bylandt mit Maria von Bongart, verlangte jene, dasz die Burg zu Bremt renoviert werden musz, da sie sonst in das "Haus" nicht einziehen würde. Da sie aber von Burg Walbeck nach Burg Bremt umsiedelte, musz die Burg 1560 renoviert gewesen sein. Ich habe bisher a l l e Archive nach einer Ansicht jener Brempter Burg abgesucht. Leider ohne Ergebnis. Könnte das Archiv oder das Haus von Hillenraed eine Abbildung von der Burg Bremt besitzen?

Ich höre doch wieder von Ihnen?

Mit freundlicher Empfehlung und nochmals herzlichen Dank für die freundliche Aufnahme.

P.S. Ich wohne im Feriengebiet Venekoten,
Stichweg 5 des Venekotenweges Nr. 38
Ruf: 0 21 63 - 80 6 22

Historie

DE DORRE DENNETAKKEN UIT DE "ZJWAMERBÖS".

(Sjra Vintcent)

Wij schrijven de dertiger, veertiger en misschien zelfs nog de vijftiger jaren. In die jaren, zeker vóór en tijdens de tweede wereldoorlog, waren er slechts enkele huizen die verwarmd werden met een centrale verwarming. Het verwarmen van het huis en het koken van het eten gebeurde met behulp van een fornuis of de potkachel. Naderhand kwamen de haarden (eerst kolen- en naderhand gashaarden). Het fornuis en de kachel werden gestookt met hout, kolenslik ("sjlam") en cokes ("koks"). Kolen waren veelal te duur.

Sjlamkoel.

Zo rond de herfst, november ofwel de slachtmaand, als ook het zelf vetgemeste varken het moest afleggen tegen de huisslachter, dan kwam de kolenboer langs. Voor veel huizen zag men dan dat de "sjlam" (kolenslik) op de weg werd omgekiept en naderhand in een kuil achter het huis werd opgeslagen in "de sjlamkoel". Ook werden weleens briketten gekocht.

De mensen die in de Reuverse grèswarenfabrieken werkten konden zo af en toe weleens beslag leggen op wat cokes. Als de grèsovens gaar waren en het vuur in de stookgaten gedoofd was, dan moesten de stookgaten van de ovens schoon gemaakt worden. Heel blij waren deze mensen dan met wat cokes, die men nog in de stookgaten vond. In die tijd werd ook het woord "koksbaer" veel gebruikt. Een ijzeren ton waarin gaten waren geslagen, er werd een vuurtje in aangelegd en er werd gestookt met "koks". Bij deze "koksbaer" gingen de arbeiders zich graag even warmen in de open fabriekshallen, als de gure wind door de "sjöp" joeg. Ook werd de "koksbaer" wel gebruikt voor het ontdooien van klei als deze bevroren was. Terug naar de keuken en de warme huiskamer. Hout! Op alle mogelijke plaatsen gingen de mensen toendertijd hout bijeen zoeken. Vooral de bossen werden afgestroopt. Met een vergunning van de markies op zak mocht men in de bossen tussen Reuver en Swalmen (de Zjwamer bös) hout sprokkelen of zelfs dorre dennetakken van de bomen ruk-

ken. Hoe? Wel, met een "ingenieus" werktuig. Aan een staak van 4-5 meter lengte werd een haak of oud hoef-ijzer bevestigd en hiermee werden de dorre dennetakken omlaag gehaald. Regelmatig zag men de mensen vanuit de bossen door het open veld terug naar Reuver en Offenbeek sjokken.

Sjanse-berm.

De kruiwagen, met behulp van "de helpen" in de schouders hangen, vaak 2 meter hoog volgeladen met dennetakken. Een van de kinderen van het gezin wilde (of moest) dan nog weleens helpen bij dit transport. Er waren in die jaren heel wat meer taken voor de jeugd weggelegd bij de verzorging van een huishouden. De jeugd zorgde er mee voor dat er voor de wintermaanden in de schuur of op zolder een voorraad denne-appels ("denne-knuup") lag. Bijeen geraapt in de bossen en bijzonder geschikt voor het aansteken van het vuur in het fornuis of de haard. Veel mensen hadden een "sjanse-berm" (hoop bijeen gebonden dorre denne-takken) en die takken werden met "de hiëp" in mootjes gehakt.

Tijdens het maaien van de oogst stroopte de jeugd de gemaaide koren-, tarwe- en havervelden af om er te "zeumere" (achtergebleven halmen vergaren). Thuis werd dan de oogst van de jeugd gedorst, tegelijk met de eigen oogst van het veld. De meeste fabrieksarbeiders hadden destijds nog wel een lapje grond gepacht waarop, na gedane arbeid in één van de fabrieken, nog eens aardappelen en zelfs koren geteeld werden voor eigen gebruik. Ook het dorsen gebeurde dan in eigen beheer. De schoven werden hard tegen de grond geslagen en de graankorrels konden worden verzameld.

Natuurlijk kon de jeugd zich in de vroegere jaren uitleven in het spel, maar van tijd tot tijd, zelfs regelmatig, moesten ook de handen uit de mouwen gestoken worden voor "dienstverlening" binnen het gezin, waartoe men behoorde. Maar het was daarom zeker geen minder prettige tijd voor de jeugd.

.....-----00000-----.....

Archeologie

Vondstmeldingen:

Bij de heemkundevereniging werden weer een groot aantal vondstmeldingen gedaan. Met name baggervondsten waren deze keer aan de beurt. Zo gingen in juni 1984 bij de ontgrondingen in Rijkel helaas weer enkele waardevolle gegevens verloren. Niet lang daarvoor waren in de wanden van de afgraving nabij de Klerkenhof t.b.v. de eerste ontgronding enkele scherven gevonden, die op romeinse en middeleeuwse bewoning wezen. Genoeg om verdere plannen in de gaten te houden. Toen dan ook een tweede afgraving begon om het grindwinningsgebied uit te breiden werd dit goed in de gaten gehouden. Deze tweede afgraving leverde plotsklaps enkele afvalkuilen op met romeins scherfmateriaal. Helaas werd de afgraving in zo'n tempo voortgezet dat onderzoek alleen met gevaar voor eigen leven mogelijk was. Uit de afgegraven grond kon nog wat scherfmateriaal geborgen worden. Met name betrof het rand-, wand- en bodemfragmenten van kookpotten (eind 1ste en 2de eeuw na Chr.). Verder een uitgietsluit van een gladwandige kruik uit gele pijpenaarde met nog de aanzet van een oor (eind 1ste-begin 2de eeuw), een randfragment van een terra sigillata-kom, en een randfragment van een dolium of voorraadvat. Behalve romeins materiaal leverde deze vindplaats ook materiaal op uit het mesolithicum (midden steentijd), neolithicum (nieuw steentijd), ijzertijd en nog wat scherven uit de vroege en late middeleeuwen. Vooral het materiaal uit de vroege middeleeuwen is interessant, omdat dit niet zoveral voorkomt. Met name betreft het enkele randfragmenten van knikwandpotten, en

randfragmenten van blauwgrijs aardewerk met radstempel- en golflijnversiering (5de of 6de eeuw na Chr.)

Uit de late middeleeuwen kunnen we nog noemen Badorf- Elmpter- en Pingsdorf-aardewerk (850-1350), en een geglazuurd spinsteentje dat gebruikt werd om wol te spinnen.

We kunnen dus bijna spreken van een continue bewoning op deze plek. Jammer dat hier al veel gegevens verloren zijn gegaan.

Een andere vindplaats betreft de onmiddellijke nabijheid van het kerkje van Asselt, waar reeds in het verleden heel bijzonder materiaal werd opgebaggerd. (zie o.a. voor menselijk botmateriaal infoblad.1984 no 3 en 4). Net als in het vorige geval betrof het ook nu vondsten, die al enkele jaren geleden waren gedaan (1983).

Behalve vnl. laat-middeleeuwse scherven (Pingsdorf, Elmpter aardewerk, Paffrath, Andenne en Siegburg) werd er een 17de eeuwse schoenzool gevonden, bestaande uit 4 lagen leer verbonden met houten pennetjes. Door verblijf onder water was dit uitzonderlijk goed geconserveerd. Ook kwamen er weer enkele paalschoenen tevoorschijn, die gebruikt werden om de punt van palen te versterken voordat ze in de grond werden geslagen. Een interessante studie zou trouwens te maken zijn van de smidstekens, die op deze paalschoenen voorkomen.

Verder kwamen er weer de nodige botten van dieren tevoorschijn: rund, paard, varken, geit, en kip. Hoogstwaarschijnlijk betreft het laatmiddeleeuwse materiaal. Verder nog resten van pleistocene zoogdieren, zoals een opperarmbeen en scheenbeen van een wolharige neushoorn, en fragmenten van mammoetkiezen.

Van een geheel nieuwe vindplaats op de Bakhei onder Beesel, inmiddels zijn al 183 vindplaatsen in Beesel, Belfeld en Swalmen

geregistreerd, kwam de vondst van een compleet gepolijst vuurstenen bijl uit een fijnkorrelige lichtgrijze vuursteen (max. lengte 118 mm, max. breedte 50 mm en max. dikte 29 mm). Over een groot deel van het oppervlak vertoont de bijl subrecente beschadigingen, omdat de bijl nog gedeeltelijk gebruikt is als basismateriaal voor het maken van artefakten. Hergebruik van vuursteen hebben we al vaker gezien (zie b.v. infoblad 1988 no 1), zowel voor schrabbers, kernstenen als kloppers.

De bijl werd gevonden bij de groundbewerking ten behoeve van aspergeteelt. Door zijn ovale doorsnede hoort de bijl tot het zuidelijke type. Noordelijke bijlen hebben namelijk over het algemeen een rechthoekige doorsnede.

Het gebeurt wel vaker dat een bijl als losse vondst wordt aangetroffen. Vooral omdat dergelijke bijlen veelal buiten de nederzetting werden gebruikt om bomen te kappen voor huizenbouw.

Datering: midden- of laat-neolithicum (3500-1700 v.Chr.)

Een tweede bijlvondst, eveneens uit Beesel, betreft een gedeeltelijk gepolijste bijl, alleen de snede is gepolijst, uit fijnkorrelige Valkenburg vuursteen.

Een derde bijl, die ook uit Beesel afkomstig is, is een gepolijste zandstenen bijl met rechthoekige doorsnede. Deze worden hierdoor tot het noordelijke type gerekend, omdat de bijlen van het zuidelijke type een ovale doorsnede hebben. Ook het feit dat deze gemaakt is uit kwartsitische zandsteen maakt hem al bijzonder; daar de meeste bijlen uit vuursteen gemaakt zijn. De lengte van de bijl bedraagt 114 mm, br 54 mm en de doorsnede 35 mm. De bijl heeft een afgeronde vrij gave snede. Op het bijllichaam zijn nog enkele

ploegkrassen te zien.

Het verhaal over de keltische glazen armbandfragmenten uit Beesel (zie infoblad 1988 no 1) kunnen we ook nu weer voortzetten. Uit het aldaar genoemde gebied komen 4 nieuwe fragmenten (38/118-120, 138/132), waardoor het totale aantal nu op 18 stuks komt. Het betreft 2 fragmenten van een kobaltblauwe 5-ribbige armband van het type 7a. Een van de twee heeft zelfs aan de binnenkant! een streep gele glas pasta. Het derde fragment betreft gezien zijn kromming hoogst waarschijnlijk een fragment van een kobaltblauwe meerribbige glazen ring. Hoewel een mislukt exemplaar als armband niet is uit te sluiten. Het vierde fragment is bijzonder interessant, omdat het een deel is van een 3-ribbige blauw gekleurde glazen armband met op de buitenkant een gele zig-zag versiering. Op grond van het aantal ribben en de versiering heeft men een indeling gemaakt. Deze behoort tot het type 6b (de b geeft aan dat deze versierd is). De lengte bedraagt 17 mm en de breedte 15 mm. Daar het fragment gecraqueleerd is, heeft het waarschijnlijk in het vuur gelegen.

Van dit type zijn er slechts enkele in Nederland bekend. Ook in Limburg zijn ze vrij zeldzaam. Onlangs lazen we nog over een recente vondstmelding in Gronsveld. Zie Archeologie in Limburg nr. 35 (mrt 1988), blz. 101. Zover mij bekende de eerste in Limburg van dit type. Die uit Beesel zou dan de tweede zijn.

W. Luys

PROGRAMMA WERKGROEP ARCHEOLOGIE TWEEDE HELFT 1988.

De werkgroep archeologie heeft haar bijeenkomsten in de verenigingsruimte op de volgende data:

maandag 12 september	maandag 14 november
maandag 26 september	maandag 28 november
maandag 10 oktober	maandag 19 december
maandag 31 oktober	

De werkzaamheden, die die avond worden verricht, betreffen: inventariseren van voorwerpen, tekenen en beschrijven van vondsten o.a. van opgravingen. Ook zullen de restauraties worden voortgezet en zal gewerkt worden aan een kleine expositie over de middeleeuwse boerderij Hof gen Rade uit Bussereind in de maand november. Deze zal te bezichtigen zijn in het gemeentehuis te Reuver.

In het komende jaar zullen we proberen om wat meer aandacht te besteden aan veldkartering in groepsverband; met name in toekomstige bedreigde gebieden. Ook zullen gebieden, die tot voor kort nog niet bezocht werd, nadere bestudering behoeven.

met vriendelijke groet,

W. Luys

MUNTVONDST TE REUVER

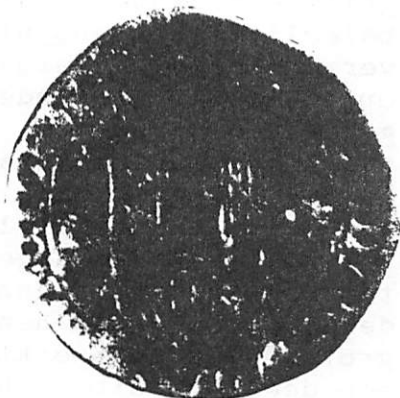
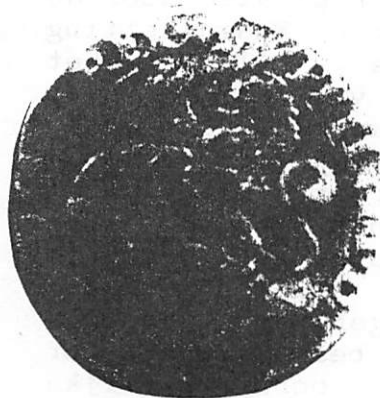
Zoals we in INFO-blad 1987/4 al meldden, werden op de aktiviteiten-avond op 9 november nogal wat munten meegebracht.

Ruud Chichon uit Reuver bracht een zilveren munt mee, die hij heeft gevonden op een akker aan de rand van het Foekebroeck, tussen de oude Molenweg en de Oude weg. De circa 29 mm grote munt is tamelijk versleten en heeft een klein scheurtje.

De voorzijde toont een leeuw met zwaard en een wapenschild. Deze en aanverwante thema's vinden we op munten uit o.a. Brabant, Vlaanderen en Namen. De keerzijde laat behalve het jaartal 1628 tevens een wapen zien.

Dit wapen vertoont sterke overeenkomst met het wapen op munten uit het graafschap Doornik en uit Artois, geslagen in de regeerperiode van Philips IV (1621-1665)

Misschien kan een van de lezers meer vertellen over deze munt.

Een vuistbijl uit Swalmen

Midden juli 1988 vond A. Sanders (Swalmen) ten oosten van Swalmen op de noordelijke rand van het dal van de Swalm een fraaie middenpalolitische vuistbijl.

De vindplaats bevindt zich op een akker, waar kort tevoren gediepploegd was t.b.v. aspergeteelt. Reeds eerder werd hier jongpaleolithisch, mesolithisch, en zelfs enig neolithisch materiaal werd gevonden. Van dit terrein is het de eerste middenpaleolithische vondst. (paleo=oud, liticum=steentijd).

De vuistbijl werd gevonden op een akker. Op de geologische kaart blijkt, dat de vindplaats is gesitueerd op het middenteras van de Maas, bestaande uit afzettingen van de Veghel-formatie, die hier in de voorlaatste ijstijd (het Saalien) werd afgezet.

De vuistbijl is gemaakt uit grove lichtbruine vuursteen met lichtere grijsgele tinten, die ter plaatse door de paleolithische mens uit een Maasafzetting verzameld is (eluviale silex). Het oppervlak is grotendeels vrij dof en bruin gepatineerd. Enkele donkerbruine vlekken wijzen op de infiltratie van ijzerhoudend water. Resten van cortex zijn niet aanwezig. Van de bijl ontbreekt de top. Uit het feit dat geen spoor van breuk is te konstaten, mogen we concluderen dat deze er ook geen heeft gehad. De basis is grotendeels onbewerkt en bestaat nog voor een deel uit het oorspronkelijke natuurlijke slagvlak (de talon) en een daarbij sterk ontwikkelde slagbult, die wijst op gebruik van een hard

slaggereedschap. Het artefact is met vrij grove afslagen gemodelleerd en ten dele fijner nabewerkt. Vlakbij de slagbult bevindt zich nog een klein fossiel schelpje.

De afmetingen van de vuistbijl zijn: max. lengte 10.7 cm, max. breedte 7.9 cm, max. dikte 3.2 cm. Het gewicht van de vuistbijl bedraagt 250 gram. De vorm is symmetrisch met naar de "top" toe rechte randen. Op grond van genoemde kenmerken kan deze het best ingedeeld worden bij de "bifaces cordiformes" van Bordes (1961), typen die met name in het Laat-Acheuléen en in het Moustérien de tradition acheuléenne (MTA) voorkomen. Omdat de basis niet snijdend is, gaat het zelfs om een "cordiforme à talon".

Hoewel een nauwkeurige datering niet gemakkelijk is te geven, omdat begeleidende vondsten ontbreken, pleit het feit dat de basis niet snijdend is eerder voor een oudere datering dan een jongere. Op grond van bovenstaande kunnen we deze vuistbijl qua ouderdom plaatsen tussen 120.000-70.000 v.Chr.

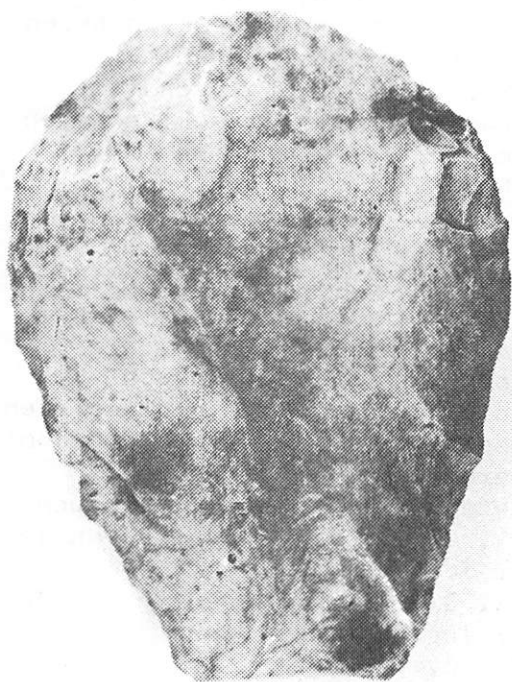
Vergelijkbare exemplaren zijn in Limburg gevonden te Weert en Heer. Verder kennen we een vergelijkbaar exemplaar uit Helden (Archeologische berichten no 16-1985-blz. 62 e.v. inv. no. H 23). A. Wouters en Jan v. Es plaatsen in dit artikel "Een vindplaats van middenpaleolitische werktuigen bij de "Plek" (gem. Helden, Limb)" de aldaar gevonden voorwerpen in het Markkleebergien (Plisnien). Dat wil zeggen in dezelfde tijd als de stuwwalvondsten in Rhenen: midden-Acheuléen (ca 165.000 Chr.) Een andere vergelijkbaar exemplaar uit Maasbracht wordt genoemd door H.M.E. van Haaren in "Paleolithic Artifacts from Limburg". Dit exemplaar wordt door zijn snijdende talon geplaatst in het M.T.A.

Het genoemde vuistbijl is geen bijl om bomen of iets dergelijks om te hakken, maar werd door de toenmalige mens gebruikt voor het schaven van huiden of voor het bewerken van hout of bot. Groot wild voorzag de mens in die tijd in zijn levensbehoefte. Er werd jacht gemaakt op mammoeten, wolharige neushoorn, oerrund, wild paard, wisent en hollenbeer. De dieren werden waarschijnlijk gevangen in kuilen en ter plaatse o.a. met gebruik van vuistbijlen ontleed. Na het afstropen van de huid werden alleen de grote stukken vlees naar de tent of grot gevoerd.

In en rond Swalmen zijn reeds eerder middenpaleolitische vondsten gedaan. In de Archeologische kroniek van Limburg 1977-1979, blz. 10/11 wordt melding gemaakt van de vondst van een levalloisafslag uit het middenpaleolithicum.

Ook in Reuver werden al eerder middenpaleolitische vondsten gedaan o.a. werd er in 1980 al een vuistbijl gevonden en wel uit het M.T.A. (65.000 v. Chr.)

W. Luys

Genealogie

BEPERKTE LIJST VAN SCHOUTEN EN SCHEPENEN TE BEESEL EN BELFELD.

- 4-11-1751 Frederick Jacob Cox, landscholtis
Daniel Mooren, schepen
Gerardt van den Broeck, schepen
- 7-12-1751 Gerardt Janssen, schepen
- 12-2-1753 J.F.Lindtgen, landscholtis
Gerardt van den Broek, schepen
Daniel Mooren, schepen
Jan Schreurs, schepen
Joes van der Leeuw, landschrijver
- 10-9-1753 J.Fr. Lindtgen, landscholtis
Gerardt van den Broeck, schepen
Daniel Mooren, schepen
- 22-4-1754 J.Fr. Lindtgen, landscholtis
Gerardt van den Broeck, schepen
Daniel Mooren, schepen
- 9-2-1761 J.Fr. Lindtgen, landscholtis
Daniel Mooren, schepen
G. Janssen, schepen
- 22-6-1761 J.H. Lindtgens, landscholtis
Geurt Sloesen, schepen
Joannes Schreurs, schepen
Conrardus Gerits, schepen
- 18-2-1762 Daniel Mooren, president schepen i.v.m.
absentie van Leetgens, landscholtis
Geeret Janssen, schepen
Peeter van den Broeck, schepen
J.A. Gielen, in absentie van de landschrij-
ver Joes van der Leeuw
- 12-7 1762 J.A. Gielen, in absentie ven de landschrij-
ver Joes van der Leeuw
- 24-9-1770 Gielen, schepen
- 15-10-1770 Daniel Mooren, President schepen
Gerrit Janssen, schepen
Peter van den Broeck, schepen
J.A. Gielen, schepen
- 29-4-1771 E.B. Stox in absentie van de landschrijver
- 17-2-1772 Daniel Mooren, president schepen
Geraet Janssen, schepen

- J.A.Gelen, schepen
 E.B.Stox in abs. van de landschrijver
- 27-2-1772 Daniel Mooren, president schepen bij abs.
 van P. de Parts, landscholtis
 Geraedt Janssen, schepen
 Peter van den Broeck, schepen
- 3-9-1772 D.Mooren, president schepen
 De Partz, landscholtis
 Geraet Janssen, schepen
 Peter van de Broeck, schepen
 E.B. Stox in absentie van de landschrijver
- 11-9-1772 Frans Heldens
 Joannes van der Leeuw, landschrijver
- 9-2-1774 Frans Heldens in abs. van de landschrijver
- 20-3-1775 Daniel Mooren, president schepen
 G. Janssen, schepen
 P. van den Broeck, schepen
 E.B. Stockx, schepen
 F. Heldens, schepen
 J. van der Leeuw, landschrijver
- na'20-3-1775 Daniel Mooren, president
 G. Jansen, schepen
 P. van den Broeck, schepen
 P. Ter Poorten, schepen
 J. Schreurs, schepen
- 16-10-1775 Daniel Mooren, president schepen bij abs.
 van B. de Partz, landscholtis
 G. Janssen, schepen
 P. van den Broeck, schepen
 L. Ter Poorten, schepen
- 25-9-1777 Frans Heldens
- 11-11-1777 Gerit Janssen aanwezende oudtsten schepen
 Peter van den Broeck, schepen
 Frans Heldens, schepen
- 18-5-1779 Le Chev. de Partz., landscholtis
 G. Janssen
 P. van den Broeck
 F. Heldens
 P. Meuter

2-7-1781 Chev. de Partz, landscholtis
P. Meuter, schepen
P. Janssen, schepen
P. van den Broeck, schepen
1787 G. Goossen, schepen
1790 P. Huberts, gerechtsbode
1792 Goosens, schepen
Meuters, schepen
5-2-1794 J. Pollart, landscholtis
Peter Meuter, schepen
Gerard Goosens, schepen
Leonardus Janssens, schepen
Van der Leeuw, landschrijver

L. Giesen